

om att motionären och utskottet hafva tagit sina siffror ur statsförslaget för år 1867. Det kan icke vara att förundra sig öfver att hvarken motionären eller utskottet kände det förhållandet, att statsförslaget, också hvad inkomster beträffar, är en beräkning och icke upptager den verkliga siffran. Der måste grundskatten beräknas lägre än den är, emedan man icke kan veta huru stort belopp af den betalas i spanmål eller penningar och hvad som betalas i spanmål, kan vanligtvis icke säljas för kronans räkning till medelmarkegångspris, isynnerhet icke till så högt som medelmarkegångspriset för närvarande är, och när det betalas i spanmål, visar det sig vanligen att medelmarkegångspriset 10
verkeligen är högre än det verkliga värdet på spanmålen, men förhållandet är helt annat med verkliga inkomsten, som är känd senast för 1865 och upptages under den summariska uppgiften af 1865. Af den visar sig att grundskatten, ordinarieräntan, kronotonde, gårdehö och karelska jägarskatten uppgå till mera än hvad utskottet upptagit. Vakansafgiften är åter för 1865 verkligen utbetalad med 1 218 000 mark, men den uppgår till så ringa belopp, emedan derifrån afgått för de rotor, som stält soldat, 189 000 mark; augmentshemmansräntorna utgöra 660 000 mark, så att hela grundskatten år 1865 uppgick till 20
4 901 000 mark. Jag är i tillfälle att öfverlemnna åt motionären dessa uppgifter skriftligt; de äro upprättade af kamreraren i kejsrerliga senatens finansexpedition, och jag anser dem fullt riktiga. För öfrigt ber jag få tillägga, att jag ingalunda skulle frukta för att oro hos allmänheten skulle väckas, om man hade utsigt till att lugna denna missbelåtenhet med hvad man här kallat grundskattens aflyftande; men jag vet det och känner det att genom den fråga, som här om grundskattens aflyftande blifvit väckt och blifvit väckt med ganska ringa föregående betänksamhet, det har spridt sig bland allmogen den öfvertygelse, att grundskatten är något, hvarifrån de kunde helt och hållet befrias. Allmogen har icke den föreställningen, att de måste 30
åttaga sig en annan skatt i stället, utan bönderna tycka: här finnes så mycket rikt folk; embetsmännen, handlande och andra äro så rika, att de enligt deras föreställning skulle kunna öfvertaga den beskattningen och jordbrukaren gå fri. Skulle som sagdt någon förhoppning kunna visa sig dertill, att grundskatten skulle utbytas mot någon annan jordskatt, jordbrukaren till fördel, skulle jag icke hafva något emot frågans förande längre; men då så icke är förhållandet, måste jag vidhålla mitt vördsamma förslag, att ridderskapet och adeln måtte utan vidare låta frågan förfalla.

40

85 YTTRANDE VID LANTDAGEN 25.V 1867

Protokoll fördt hos högl. ridderskapet och adeln

Herr Snellman: Jag kan för min del ej uppträda, för att tala emot Hans Majestäts nådiga propositioner, emedan jag i de flesta frågor, hvilka propositionerna beröra, varit i tillfälle att underdånigst framlägga min tanke inför Hans Majestät. Och så snart Hans Majestät fattat sitt nådiga beslut i saken, är detta för mig lag. De skäl, som blifvit anförda 50
emot den nådiga propositionen, kan jag säga, äro en gammal historia, de hafva äfven blifvit Hans Majestät nådiga pröfning underställda; men Hans Majestät har ej ansett sig vid dem böra fästa något afseende. Hans Majestät har i denna fråga, såväl som i fråga om exporttullen nådigst godkänt såsom princip, att skatter af denna natur, såvidt

möjligt är, böra aflyftas. Man har sagt att denna skatt på jernverken är en grundskatt, som länge funnits till. En grundskatt, sådan som våra grundskatter äro, är oföränderlig; den är ej lagd på produktionen och fluktuerar ej med denna. Räntan på jorden är oföränderlig, oberoende af jordens odling eller afkastning. Detta är ej förhållandet med ifrågakvarnande skatt, som stiger i mon af produktionens kvantitet och beräknas efter densamma. Historien lärer visserligen, att regeringen från tidens begynnelse såsom skäl för denna skatt föreburit att, likasom jorden har varit kronans tillhörighet, likaså borde äfven malmstreck, strömfall o. s. v. anses tillhöra staten. Man har derföre ansett att likasom för begagnandet af jorden erlägges ett arrende, hvilket utgör grundskatten, likaså för malmstreckens begagnande ett arrende borde betalas. Men detta har inskränkts till en viss ersättning för hvarje skeppund malm, som från berget tagits. En dylik skatt är äfven sågningskatten, ty den utgår efter produktionskvantiteten. Nästan enahanda är qvarnskatten, som troligen har sin upprinnelse deri, att strömfallen ansetts tillhöra kronan; och på samma skäl kan man anse, att äfven sågskatts grundat sig, så länge man haft endast vattensågar. Det har nämnts, att sågningsafgiften numera i sjelfva verket är att likställa med exporttullen. Hvad åter qvarnskatten angår, kan väl ej heller denna anses rationel, emedan det är föga förståndigt att låta utländskt mjöl inkomma tullfritt och beskatta förädlingen af vår egen spanmål. Jag hoppas derföre att alla dessa skatter skola industrin till fromma borttagas och ersättning vinnas på naturligare väg. Den ifrågakvarnande skatten har, såsom jag haft äran nämna, varit grundad på en eganderätt, som kronan ansett sig hafva till malmstrecken. Men såsom i utskottets betänkande uppvisas, har kronan efterhand bortskänkt denna eganderätt och förbehållit sig eganderätten blott för de ädla metallerna. Eljest har kronan bortgifvit eganderätten till malmstrecken ej blott på den enskildes jord, utan äfven på kronans egen jord, kronans öfverloppsjordar, till och med på kronohemman och kronoboställen. Således har den historiska grunden för denna skatts påläggande bortfallit; ty en grundskatt har den aldrig varit i detta ords rätta mening, utan den har alltid varit en skatt på produktionen, ehuru den ursprungligen ålagts dem som haft begagnanderätten till malmstrecken. Huru liten andledning förefinnes att betrakta denna skatt såsom grundskatt inser man deraf, att alla våra jernverk på kusten äro grundade eller hafva varit mer eller mindre grundade på svensk jernmalm. Allt sedan 1809 har malmen för bruken till stor del införts från fremmande land. Här har ingalunda kunnat påläggas grundskatt på den i Sverige köpta malmen. Beklagligtvis hafva våra malmstreck visat sig så litet lönande, att efterhand deras bearbetande nedlagts. Ehuru den närvarande propositionen närmast är föranledd af en petition från masugnsegare, hafva de på samma gång de petitionerat om skattens aflyftande, såvidt den angår masugnar, också petitionerat angående aflyftande af importtullen på utländskt tackjern, sedan numera äfven en betydlig del tackjern inhemtas för våra stångjernverks behof. Skatten på det utländska tackjernnet kan lika litet kallas en grundskatt, som skatten på det utländska tackjernets eller den utländska malmens förädling. En grundskatt är dessutom någonting ständigt varande, något vid jorden fästadt, men en sådan skatt som denna kan ena dagen gå ut, den andra icke; ett jernbruk kan ena dagen anläggas, den andra dagen nedlägga sin rörelse. Såsom förhållandet nu är, kan en masugn anläggas i Helsingfors och malmen tagas från Sverige; den anlägges på enskild mark eller stadens jord, och tillverkaren betalas

skatt i mon af produktionen. Huru kan man kalla en sådan skatt grundskatt? Jernverket nedlägges i morgon och förvandlas till en jernmanufakturverkstad, en socker-, en tobaksfabrik eller hvilken annan industriinrättning som helst, då försvinner skatten. Jag skulle anse mig hafva anfört nog för att visa att här ej är fråga om grundskatt, att denna skatt aldrig haft natur af sådan, ehuru en enahanda grund föranledt dess påläggande; numera har den ej ens denna grund, utan pålægges fabrikation af utländskt råvara. Hvad dess natur af produktionsskatt angår, så hade jag för icke längesedan yttrat att den såsom ren produktionsskatt lägges på den vara som tillverkas, den öfvergår till en skatt på konsumtionen af den vara som konsumeras i landet, emedan fabriksegarne under närvarande förhållanden i mer eller mindre grad låta konsumenterna betala skatten. Det kommer deraf att jernverksegarne genom skyddstullen äro tillförsäkrade afsättning inom landet. Detta system, att å ena sidan pålägga tillverkningen skatt, å den andra gynna densamma genom skyddstull, måste jag för min del anse förkastligt. Detta befrires i stor skala i Förenta Staterna i Nordamerika, der man lagt orimliga skatter på produktionen, emedan man varit tvungen att uppdrifva skatterna efter det inbördes kriget; men detta beskattande af produktionen har ej tyngt industriidkaren i de nordliga staterna. Dessa hafva förstått att förvandla skatten till konsumtionsskatt sålunda att de, i följd af den höga importtullen, ensamma förse sydstaterna med sina varor, emedan dessas industri öfverhufvud blott afsett jordbruksprodukter, tobak, socker, o. s. v. Det oakadt har detta system blifvit så tryckande, att de nyaste underrättelser visa, att statens inkomster, likasom betalningen af statens skulder, hvilken förut raskt fortgått, plötsligt aftagit, och att man hvarje stund väntar utbrottet af en svår indsutriel kris, som kommer att störta hela landet i svåra ekonomiska förvecklingar. Detta system kommer således att der visa sin ohållbarhet, och vi hafva ej råd att försöka det. Jag hoppas derföre att våra jernverk befrias från denna skatt, hvilken, såsom en talare visat, i sjelfva verket är ganska betydlig, då den uppgår till 2 % af tillverkningsvärdet, och utgör en inkomstskatt af 20 %. Såsom inkomst för staten är denna skatt i sjelfva verket en obetydlighet, ty den uppgår ungefär till 40 000 mark årligen; men jag hoppas att, sedan den blifvit aflyftad, man utan fara för jernverkens bestånd, och utan att emot jernverken begå någon orättvisa, hvilket vore fallet om skatten bibehålles, skall kunna nedsätta den skyddstull som jernverken för närvarande åtnjuta. Dertill hafva också förberedelser vidtagits, hvarom Hans Majestät, om jag ej misstager mig i den framställning, som föranledt denna proposition, blifvit underdånigst underrättad, hvarvid detta anförts såsom ett af skälen för skattens borttagande. Jag bekänner att så länge den bibehålles, kunna jernverksegarne med skäl säga: »Vi ensamma äro beskattade för en tillverkning som konsumeras inom landet; tager man från oss skyddstullen och bibehåller skatten, så begår man emot oss en svår orättvisa». Man kan säga: »hvarföre skall någon skyddstull öfverhufvud finnas?» För en sådan nödvändighetsartikel, som jernet är för landet, vore en sådan ingalunda önskelig; men man måste i sådana angelägenheter taga det närvarande bestående förhållandet till råds och varsamt gå fram, för att ej ruina den industri vi ega. Den åsigt har uttalats, ehuru ej vid detta tillfälle, att uppkomsten af någon annan industri jemte jordbruket vore för detta menligt. Jag hyser för min del den motsatta åsigt, att intet för vårt land vore önskligare än att många andra industrier jemte jordbruket kunde uppkomma, att på hvarje tio versts afstånd i landet en liten köping med

någon manufakturindustri skulle finnas, hvars befolkning vore jordbrukets afnämare. Man kan å ena sidan säga att det förutsätter att jordbrukaren lefver i välstånd, om han skall konsumera manufakturindustrins produkter; men man kan å andra sidan tillägga, att inom landet äfven bör finnas någon som konsumerar jordbrukets produkter. Manufaktur- och jordbruksindustrins fortskridande hvila på detta ömsesidiga beroende. Jag anser derföre att man bör gå tillväga med den största möjliga försigtighet, för att ej ruinera den ringa manufakturindustri som i landet finnes. På de skäl jag haft äran anföra får jag

10 vördsamt föreslå att ståndet måtte bifalla till den af utskottet understödda propositionen.

86 OM HUSSLÖJDERNA.

Finlands Allmänna Tidning n:o 199, 28. VIII 1867

Förgäfves uppmanar man kommunalstyrelser, fattigvårdsstyrelser m. m. att anordna förfärdigandet af diverse slöjdartiklar, så länge man icke kan säga dem, hvar dessa skola finna afsättning och till hvilket pris.

20

Detta är det första. Bjud ett fast pris för varan till obegränsadt quantum, ett pris, som ger tillverkaren åtminstone en knapp föda, och uppmaningen skall säkert hafva åsyftad verkan.

Att fattigvårdsstyrelser m. m. förmedla mellan tillverkaren och afnämaren, är dock blott en nödfallsutväg. Afnämaren skall tillika vara entreprenör. Han skall, der så behöfs, leverera materialet, förse tillverkaren med modeller, hålla ombud på tillverkningsorten, som mottaga varan och utbetala arbetslönen för hvarje stycke eller åtminstone vid

30 hvarje veckas slut.

Så hafva husslöjder utöfver tillverkarens eget behof uppstått i de länder, der sådane idkas. Endast på sådant sätt kunna de ega bestånd.

Af hvem beror alltså deras uppkomst och bedrifvande i detta land? Naturligtvis af landets handlande – förnämligast exportörerna.

Man säger: allmogen är trög att företaga sig något nytt. Ja visst. Men i alla länder är den, som måste arbeta för sitt bröd för dagen, en dålig spekulant. Han kan icke företaga sig ett arbete under osäkerhet, om han får betalning derför eller icke. – Men bjud honom betalningen, så snart varan är färdig, och trögheten skall försvinna. Kanske behöfver

40 han också något förskott, om förfärdigandet erfordrar längre tids arbete.

Tiderna äro i Finland dessutom nu sådane, att äfven ett mindre lönande arbete skulle mottagas med tacksamhet af hundratusentals händer. En slöjd, engång införd, skulle lätt uppehållas i ett land, der jordbruket knappt någonstädes förmår sysselsätta arbetaren året om.

Såsom exempel må anföras, att, då senaste vår linnespinneriet i Tammerfors och Forssa bomullsfabrik började uppköpa behöfliga omslagsväfnader, hvilka de förut tagit från Ryssland, i trakten deromkring inom ett par månader tillverkades 40 å 50 tusen alnar sådan

50 väfnad. Skulle nu någon exportör finnas villig och i stånd att af denna vara exportera några skeppslaster, skulle säkert icke villiga tillverkare i landet saknas.

Men ingen finnes, som känner den handeln. Ja, tyvärr, ingen finnes, som känner hvarken den eller mången annan handelsgren, hvars bedrifvande kunde bereda befolkningen arbete och öka landets till-